

2020-05-29

Dnr 2020/8534

Miljödepartementet
Emma Wikstad
Ert Dnr M2020/00226/Ke
Ert datum 2020-02-19

Remiss av SOU 2019:45 Framtidens kemikaliekontroll – Hantering av kombinationseffekter och gruppvis hantering av ämnen

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, får härmed avge följande remissyttrande över betänkandet Framtidens kemikaliekontroll – Hantering av kombinationseffekter och gruppvis hantering av ämnen.

LRF är en intresse- och företagarorganisation för människor och företag inom det gröna näringslivet. LRFs drygt 140 000 medlemmar driver tillsammans cirka 70 000 företag och de gröna näringarna står för närmare 4 procent av Sveriges BNP. LRF ska medverka till utveckling av företag och företagare inom jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö, så att de kan förverkliga sina ambitioner om tillväxt, lönsamhet och attraktionskraft.

LRFs synpunkter

Utredningen är välskriven och tar upp flera viktiga aspekter kring det samlade regelverket för olika typer av kemikalier. LRF delar uppfattningen att det behövs mer kunskap om kombinationseffekter och att ytterligare forskning, samordning och resurser för att möjliggöra detta är vägen framåt. Rekommendationen (6.5) om ett långsiktigt forskningsprogram som kan generera kunskap om faktiska exponeringsmönster är därför mycket lovvärd.

Hos Livsmedelsverket finns relativt mycket information som rör kombinationseffekter. Myndigheten framhåller att det är ”mycket svårt för både forskare och myndigheter att fullständigt utvärdera vilken sammanlagd hälsoeffekt den totala exponeringen för kemiska ämnen kan ge” samt att det är ”praktiskt omöjligt att utvärdera alla de oändliga möjliga kombinationer som finns”. Man påpekar emellertid att det är viktigt att kunskapen om kombinationseffekter ökar och att metoderna utvecklas så att det går att ta hänsyn till så många olika ämnen som möjligt, något som LRF håller med om.

Att överlag vilja stärka en användning av substitutionsprincipen är i sig eftersträvansvärt. Som utredningen påpekar finns ett krav på substitution i den gemensamma lagstiftningen för växtskyddsmedel. Kravet på att tillämpa

2020-05-29

integrerat växtskydd medför vidare att andra alternativ än kemiska ska övervägas i första hand. Systemet kring så kallade kandidatämnen för substitution är tydligt. Det behövs emellertid en medvetenhet om att det är mycket svårt att finna alternativ.

LRF är oroat över den bristande tillgången på växtskyddsmedel för den svenska odlingen. Verksamma ämnen fasas ut betydligt snabbare än nya kommer till och såväl den svenska marknaden i sig som den totala marknaden i den så kallade Norra zonen upplevs många gånger som alltför liten för att kunna generera lönsamhet för växtskyddsmedelsfirmorna. LRF delar utredningens uppfattning att växtskyddsmedel är väl utvärderade och reglerade. Innan nya eller ändrade regler kring kemikalier generellt övervägs krävs mycket noggranna konsekvensanalyser för att säkerställa att den svenska odlingens konkurrenskraft och förutsättningar på den gemensamma marknaden inte försämras.

En väg framåt kan vara att se till att möjligheterna med befintliga regelverk nyttjas bättre. Tillämpningen och uppfyllelsen av bland annat det gemensamma regelverket inom växtskydd skiljer sig markant mellan medlemsländerna.

Som såväl utredningen som Livsmedelsverket påpekar är det idag mycket svårt att studera och utreda möjliga kombinationseffekter. Ett sådant arbete skulle kräva omfattande tid och resurser av myndigheterna och LRF vill betona vikten av att tiden för handläggning och utvärderingar inte fördröjs.

Förslagen om databaser för att kunna hantera dels de samlade reglerna kring kemikalier inom EU, dels information om kemikalierna i sig, kan vara lämpligt, om än resurskrävande. Här krävs ett övervägande mellan kostnad och nytta. Angående rekommendationerna kring flaggning av kemikalier vill LRF framhålla att det är värdefullt med transparens och offentliggörande av information och att samla denna för nedströmsanvändare, men att det krävs kunskap för att ta till sig innebörden av informationen.

Utredningens rekommendation 6.10 handlar specifikt om EUs ramdirektiv. Utredningen framhåller att detta snart ska ses över och att ”översynen ger möjlighet att stärka reglerna både vad gäller riskbedömning av blandningar och gruppvisa bedömningar av föroreningar i vatten”.

Utredningens fokus ligger således på att vattendirektivet ska öppnas för revidering. Översynen hittills har resulterat i att EU-kommissionen anser att direktivet fyller sitt syfte väl. LRF anser att en väl fungerande vattenförvaltning kan komma långt med att ta sig an den problematik som utredningen tar upp och att vattendirektivet och lagstiftningen i sig inte är i behov av förändring. Det är betydligt viktigare att Sverige har en väl fungerande vattenförvaltning med ett politiskt engagemang och ansvarstagande. Utredningen bör därför

2020-05-29

stödja det betänkande som Vattenförvaltningsutredningen lade i SOU 2019:66 – En utvecklad vattenförvaltning.

LRF vill även här framhålla den stora svårigheten att bedöma kombinationseffekter. Det behövs betydligt mer kunskap och forskning innan ett sådant krav kan införas i linjearbetet i vattenvården. För Havs- och vattenmyndigheten som nationell myndighet skulle det sannolikt vara mycket svårt att ta fram vägledning för de fem regionala vattenmyndigheterna kring hur de ska omsätta kravet i praktiken vid genomförandet av vattendirektivet.

Utredningen rekommenderar vidare ett nytt regelverk, enligt samma princip som finns kring vatten, för att skydda människors hälsa mot komplexa blandningar av kemikalier och andra miljöfaktorer. Som utredningen konstaterar kan även kemikalieanvändning i andra länder ha effekter på svenska medborgare. LRF delar uppfattningen att ett sådant regelverk skulle kräva en analys av målkonflikter och synergier samt strategier för att minimera respektive främja dessa. En sådan analys skulle givetvis behövas generellt.

LRF efterfrågar vidare en mer djupgående konsekvensanalys av rekommendationernas påverkan på jordbruket. Det är inte tillräckligt att föra resonemang om att nyttan troligen överväger kostnaderna. LRF frågar sig också varför intressentdialogen inte tycks ha inkluderat Jordbruksverket? Det borde den ha gjort.

Med vänlig hälsning
LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Hilda Runsten
Enhetschef Energi och miljö

Johanna Eén
Växtskyddsexpert